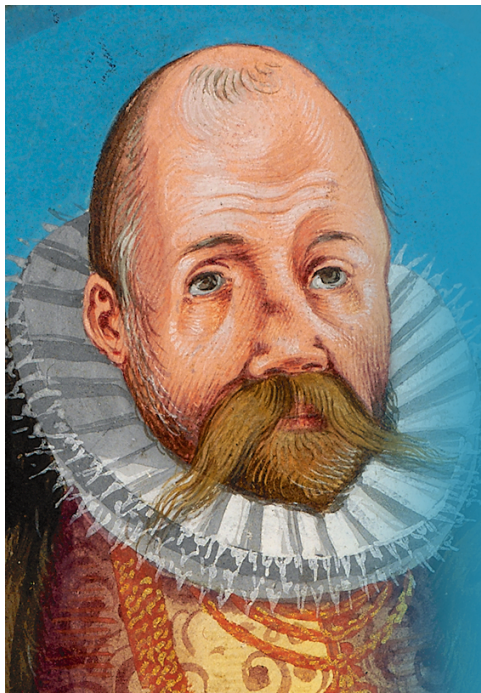

THE OPENING OF TYCHO BRAHE'S TOMB • 2010

AARHUS
UNIVERSITY

Jens Vellev:

Ole Wormsdage som blev til Tyge Brahesdage

Teglhøus, Hanne & Skydsgaard, Morten A. (red.): Ole Worm. Liv og videnskab
Steno Museets Venner, Århu, 2006
Side 34-36

Publiceret med tilladelse fra Steno Museets Venner.

FACULTY OF HUMANITIES
AARHUS UNIVERSITY

Ole Wormsdage som blev til Tyge Brahesdage

AF JENS VELLEV

Ole Worms mangfoldige interesser omfattede også kalendervæsenet. I 1626 udgav han bogen *Fasti Danici*, som opregnede en lang række kalendertyper, som igen blev sat i forbindelse med den folkelige tradition. I et kapitel redegjorde han for de såkaldte *Forvorpen dage* (forkastede dage). Begrebet dækker over en i middelalderen og renæssancen åbenbart ganske udbredt tro på, at man på visse dage skulle undgå bestemte gøremål. Der kunne optræde to sådanne dage i hver måned, men ofte når deres tal op på over 30 pr. år, som det fremgår af Worms liste over, hvad han på latin kalder *dies atri* (på dansk: onde dage). Den ser med sine 35 dage således ud:

- Januar har syv: 1., 2., 4., 6., 11., 13., 20.
- Februar tre: 11., 17., 18.
- Marts fire: 1., 4., 14., 15.
- April tre: 10., 17., 18.
- Maj tre: 7., 15., 18.
- Juni en: 6.
- Juli to: 17., 21.
- August to: 20., 21.
- September to: 10., 18.
- Oktober en: 6.
- November to: 6., 10.
- December fem: 2., 3., 6., 10., 11.

Til listen knytter Worm disse formanende ord (oversat fra latin):

Giv lidt agt, det er nok værd at vide. Der er tre og tredive dage (!) i året, for hvilke du skal vogte dig vel, thi de plejer at medføre megen skade. Den som på en af disse dage falder i en sygdom, bliver sjælden eller aldrig rask. Den som kommer til verden på en af disse dage, vil enten snart dø eller også være udsat for adskillig sorg og fortræd. På disse dage er det aldeles ulykkeligt at indgå ægteskab, og farefuldt at flytte fra en bolig eller egn til en anden. Den som der på disse dage

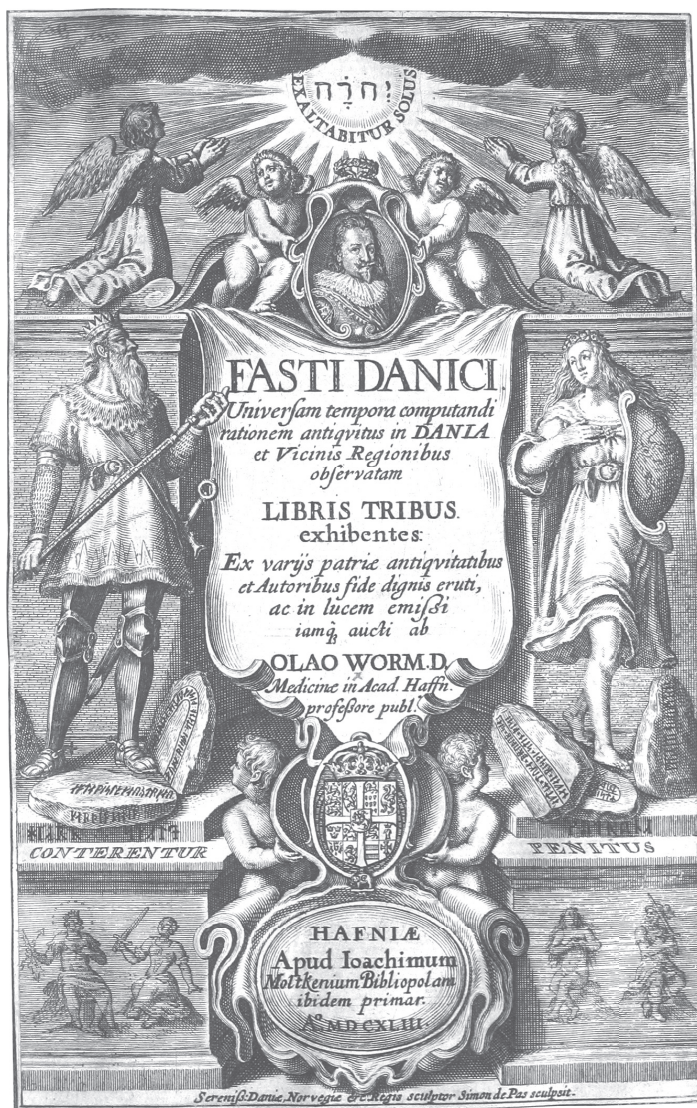

Fig. 13

Det detaljerede titelblad til Worms bog om kalendervæsenet *Fasti Danici* var udført af kobberstikkeren Simon de Pas (ca. 1595-1647). Det kan i dag undre, hvorfor Worm har valgt at illustrere sit værk med billeder af runesten og *HIARN SKIAK* og *GUTRUNA* ved siden af den lange latinske titel. Måske har han allerede ved udsendelsen af værket i 1626 tænkt på, at stikket kunne genbruges, hvilket Worm gjorde sytten år senere, da han udgav sin berømte bog om de danske runesten *Danicorum Monumentorum libri sex*.

begiver sig på rejse, vil enten komme i livsfare eller overfaldes af armod. Til køb, salg og rettergang turde de være aldeles uskikkede.

Worms kalenderbog blev åbenbart ganske populær, og den udkom i nye udgaver 1633 og 1643, begge gange med titelblad af de Pas.

Tiden gik, og i 1700- og 1800-tallet finder vi datolisten – med enkelte afvigelser – i en lang række manuskripter og trykte bondepractika, men nu med den berømte astronom Tyge Brahe (1546-1601) som den ansvarlige forfatter. Worms formanende ord optræder stadig. Hvordan og præcist hvornår oplysningerne fra Worms kalenderbog er blevet knyttet til Tyge Brahe, er det til nu ikke lykkedes at opklare. “Tyge Brahesdage”, som nu er blevet en fast vending i det danske sprog, kunne med lige så stor vægt have heddet “Ole Wormsdage”.

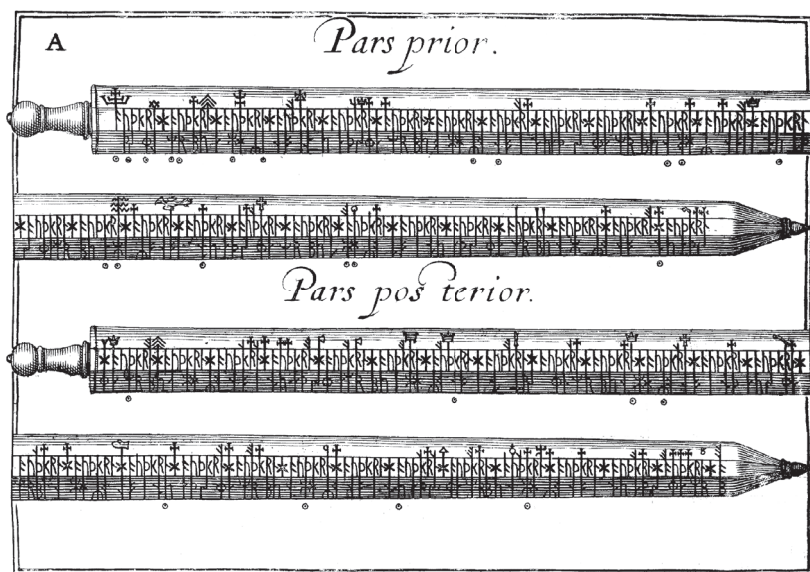

Fig. 14

Runekalender, som har tilhørt Ole Worm. Bemærk at HIARN SKIAK (manden med krone på) til venstre på titelkobberet på billedet figur 13, står med en rune- eller kalenderstav.